RENESANSNA DRAMA *ROBINJA* KAO IZVOR ZA MODERNISTIČKI ROMAN *GIGA BARIĆEVA*

Ivana OLUJIĆ

Lucićeva drama *Robinja*

Za hrvatsku književnost renesansa predstavlja jedno od njezinih najblistavijih razdoblja. Vrijeme je to kad je hrvatska književnost „uhvatila korak", „sinkronizirala se" sa zapadnoeuropskima, prije svega talijanskom. Renesansna književna produkcija koncentrirana je na hrvatskoj obali, u nekoliko dalmatinskih središta, zbog čega se govori o dubrovačkom, splitskom, zadarskom, hvarskom književnom krugu. Iako je Dubrovnik kao književni i kulturni centar vjerojatno najpoznatiji, i u drugim su središtima nastala brojna književna djela trajne vrijednosti.

Neki od najboljih hrvatskih renesansnih književnika potekli su iz hvarskoga kruga. Najstariji je od njih Hanibal Lucić, rođen 1485. u Hvaru[1]. Lucić je (možda u Italiji, ali možda i u Hvaru, koji je u to vrijeme bio najbogatija jadranska komuna) stekao solidno humanističko obrazovanje, a poznavao je i hrvatsku glagoljičku pismenost. Od njegove je lirike vjerojatno najpoznatija *Jur ni jedna na svit vila* – remek-djelo hrvatske renesansne književnosti. Godine 1556., tri godine nakon autorove smrti, objavljena je u Veneciji, u zbirci *Skladanja izvarsnih pisan razlicih* zajedno s nekim drugim Lucićevim djelima i drama pod naslovom *Robinja*. Nije poznato točno vrijeme kad je drama nastala, ali bilo je to zasigurno prije 1530.

Lucićeva je *Robinja* dio bogate dramske i kazališne tradicije hvarskoga kruga[2], no svojim sadržajem znatno odstupa od gledateljskih/ čitateljskih očekivanja. Izgleda da se unutar hvarskoga književnoga kruga originalnost cijenila više nego u drugim renesansnim kulturnim središtima – i Lucić i Hektorović i Pelegrinović – najvažniji hvarski književnici toga razdoblja, svojim su najvažnijim djelima (*Robinja*, *Ribanje* i *Jedjupka*) pokazali smisao za inovaciju[3].

[1] Koji se u to doba zvao Novi Hvar, dok se Hvarom nazivao današnji Stari Grad.

[2] Hvar je još u srednjem vijeku bio jednim od središta razvoja crkvenoga prikazanja. Iako su u Lucićevo vrijeme drame su vjerojatno izvođene na otvorenome, kad je 1612. sagrađen arsenal, u kojem je predviđen i prostor za kazalište, Hvar je dobio jednu od prvih kazališnih zgrada u Europi.

[3] Franjo Švelec, *Petar Hektorović u hrvatskoj književnosti*, u: *Zbornik radova o Petru Hektoroviću*, Zagreb 1970.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

Upravo je svojom različitošću od svih poznatih hrvatskih drama toga vremena *Robinja* privlačila pažnju proučavatelja književnosti otkako je u devetnaestom stoljeću otkrivena. Dugo je smatrana najstarijom hrvatskom dramom[1]. Postavljalo se (i još uvijek je aktualno) pitanje Lucićevih uzora i izvora. U devetnaestom stoljeću držali su da je *Robinja* inspirirana gotovo isključivo poezijom usmenoknjiževnog porijekla. Pojavilo se čak i mišljenje da je Lucić preuzeo pučku dramu poznatu kao *Paška Robinja*. Kasnije je, međutim, dokazano suprotno – Lucićeva je *Robinja* već u ono doba bilo toliko popu-larna da se počela izvoditi kao narodna drama (pri čemu je dijelom izmijenjena i znatno skraćena), a te su izvedbe preživjele do današnjih dana na otoku Pagu pod nazivom *Paška Robinja*[2]. Početkom dvadesetog stoljeća prvi je put ukazano na niz djela slične tematike u hrvatskoj književnosti – kompleks dramskih robinja (npr. Marulićeva *Muka sv. Margarite*, Vetranovićeve *Dvije robinjice*, *Istorija od Dijane*, Držićeva tragedija *Hekuba* – povezuje ih motiv zarobljenice). U novije vrijeme otkrivena je u Veneciji talijanska drama *I prigioni* koja je Luciću također mogla biti uzorom.

Doista se u *Robinji* nalaze odjeci i stranih i domaćih uzora i izvora, antike, srednjeg vijeka i renesanse, kao i hrvatske usmene književnosti. Ona, međutim, nije puka kopija nijednog poznatog nam djela, iako ih je Lucić poznavao te mnoga rješenja svojih prethodnika uključio u svoju dramu. Najčvršće su, ipak, njezine veze s moreškom i s kompleksom hrvatskih dramskih robinja. Drugi važan izvor nadahnuća Luciću je nedvojbeno predstavljala hrvatska stvarnost toga vremena. To su, dakle, dva najvažnija kuta iz kojih je valja promatrati, dva mjesta na kojima se ona u potpunosti ostvaruje kao umjetničko djelo i kao drama sa svim funkcijama koje drama u jednoj književnosti i u životu jednog naroda ima – njezino mjesto u kompleksu hrvatskih dramskih robinja i njezina konkretnost u povijesnom vremenu.

Jedan od problema s kojim se suočavaju proučavatelji *Robinje* jest njezino žanrovsko određenje. Za razliku od većine onodobne dramske produkcije *Robinja* nije tragedija, nije pastorala, nipošto farsa, a ipak – sadrži elemente tragedije, elemente pastorale, farsične prizore, elemente komedije. Najlakše bi je bilo iz današnje perspektive odrediti kao dramu u užem smislu, kad ona ne bi bila proizvod 19. stoljeća. Svakako pripada zasebnoj skupini dramskih robinja iako se i od njih, unatoč naslovu, po mnogočemu razlikuje. Uostalom, dramska je robinja podvrsta, koja se uglavnom ostvaruje kao pastorala, ali može se ostvariti i u drugim vrstama, npr. kao crkveno prikazanje (*Muka sv. Margarite*). Veljko Barbieri naziva *Robinju* prvom romancom europske književnosti, kojom je Lucić „pola stoljeća prije Shakespeareove »Oluje« (…) književno, ali u Europi nezapaženo pokrenuo lavinu dramskih romanci“ [3]. Doista ona odgovara u većem stupnju romanci po Frayevoj klasifikaciji (iako se taj žanr afirmirao u

[1] Franjo Rački u: Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića, SPH 6, JAZU, Zagreb, 1874.
[2] Branko Drechsler, *Postanje Lucićeve „Robinje“*, Rad JAZU. knj. 176, Zagreb, 1909; Slobodan Prosperov Novak u: Mihovil Kombol – Slobodan Prosperov Novak, *Hrvatska književnost do narodnog preporoda*, Školska knjiga, Zagreb, 1996.
[3] Northrop Frye, *Anatomija kritike*, Golden marketing, Zagreb, 2000.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

kasnoj renesansi). Prije svega, ono što ovu dramu čini romancom jest kretanje od tragičnog prema komičnom, odnosno od zarobljenosti do slobode i proslave te slobode. Tu je zatim tema „vitez oslobađa djevicu". S druge strane, slijed čudesnih pustolovina sažet je u svega nekoliko redaka koji daju pretpovijest drame i sasvim lišen fantastike.

Begovićeva *Giga Baraćeva*

Milan Begović rodio se gotovo četiristo godina nakon Lucića. Književnu je karijeru, poput Lucića, započeo kao pjesnik, a ostavio je i velik dramski opus te nekoliko romana.

Proslavio se zbirkom pjesama koja je pod naslovom *Knjiga Boccadoro* izašla 1900. Knjiga je izazvala oduševljenje i šok. Starija generacija književnika zgražala se nad otvorenom putenošću, označujući Begovićeve pjesme osuđujućom sintagmom „bolesna lirika". No mladi su književnici ushićeno prigrlili te ljubavno-erotske stihove, renesansni kanconijer naslonjen na romansku tradiciju, ali i stare hrvatske pjesnike – Dubrovčane te osobito Hvaranina Hanibala Lucića – pjesme „što govore o radostima života otvorenim i nepatvorenim izrazom kojim govori zdravlje i mladost"[1] i kojim, uostalom, govori hrvatska moderna.

Lucić je, dakle, Begoviću bio izvorom nadahnuća u pjesništvu – to je općepoznata činjenica. Vidjet će se, međutim, da se Lucićevo stvaralaštvo kao izvor nadahnuća ili kao jedan od izvora nadahnuća može identificirati i u proznom Begovićevu stvaralaštvu, točnije u romanu *Giga Baraćeva*, u kojem se nalaze odrazi Lucićeve *Robinje*.

Prvo izdanje toga modernog romana nosilo je naslov *Giga Baraćeva i njezinih sedam prosaca*. Roman je izlazio u nastavcima u zagrebačkom dnevniku *Novosti* 1930. i 1931. godine. U knjizi, odnosno u tri knjige, roman je prvi put izašao tek 1940. Begović se bio prijavio na raspisani natječaj za domaći feljtonski roman i na njemu pobijedio, iako roman još nije bio u potpunosti dovršen. Tako se našao u situaciji koja ga je prisilila da piše brzo, interpolirajući u tkivo novoga djela neka već ranije napisana. Dijelom romana o Gigi (Margareti) Barić postale su novele *Jane*, *Pozorišna karijera Žarka Babića* i *Pulchra vidua*, koje su u roman ušle pod naslovima *Konte Šime Simeoni (profil)*, *Mister Kvit (pastel)* i *Pero (autobiografija)* kao drugo, peto i sedmo poglavlje u *Galeriji prosaca*, četvrtome dijelu prve knjige (koja nosi naslov *Prosci*). Završno poglavlje romana, naslovljeno *Drama* i podijeljeno, poput drame, u tri dijela koji su čak i naslovljeni *Prvi čin*, *Drugi čin*, *Treći čin*, također ima vlastiti život. Ono, naime, postoji i u dramskoj verziji – riječ je o jednoj od najpoznatijih Begovićevih drama, *Bez*

[1] Milan Begović u razgovoru s Draganom Bublićem za *Suvremenik* 1926. Citirano prema Mirko Žeželj, *Pijanac života*, Znanje, Zagreb, 1980.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

trećega. Iako su postojale pretpostavke da se radi o dramatizaciji završnoga dijela romana, pitanje prvenstva nastanka riješeno je, izgleda, u korist drame[1].

Begovićev je roman, dakle, nastao od raznorodnih dijelova (novele, drama), pa je (i) posljedica toga razvedenost fabule te mnoštvo likova koji su detaljno prikazani, što unosi brojne digresije u radnju. Roman otvara i brojna pitanja i probleme suvremenoga društva. Zbog tih je osobina *Giga Barićeva* osim Krležinih *Zastava* jedino djelo u hrvatskoj književnosti kojem se pripisuje odrednica „roman-rijeka".

Giga Barićeva i *Robinja*

Premda hrvatsku modernu od hrvatske renesanse dijele četiri stoljeća i premda su *Giga Barićeva* i *Robinja* čvrsto ukorijenjene svaka u svom vremenu te na prvi pogled imaju malo zajedničkoga, ova dva djela hrvatske književnosti vežu brojne poveznice.

Zajednička im je prije svega tema, ona vječna: ljubav, spolnost, brak, muško-ženski odnosi. No, i jedno i drugo djelo izrazito je suvremeno, a za Lucića i Begovića nije suvremenost mogla značiti isto. Hrvatska i Europa početkom 16. stoljeća i početkom dvadesetoga znatno se razlikuju; ali i za jedno i za drugo vrijedi: bila su to burna, ratna vremena, prijelomna za Hrvatsku. Stoga rat, a prije svega zbivanja koja rat prate, zauzimaju važno mjesto u oba djela.

Lucićevo vrijeme, sam početak novoga vijeka, bilo je vrijeme intenzivnog turskog nadiranja, od čega nisu bili sasvim zaštićeni ni otoci, pa je književnik doživio (doduše nakon nastanka *Robinje*) tursku provalu na Hvar 1539.[2] Sam Lucić u svojoj drami spominje zbivanja počevši od 1493. – od krbavske bitke, prve bitke s Turcima na hrvatskom teritoriju – pa do svoje suvremenosti (opsada Beograda).

Radnja Begovićeva romana započinje tijekom Prvoga svjetskog rata, ali najvećim se dijelom odvija u poraću. Prvi svjetski rat donio je novu kartu Europe – koja je i za Hrvatsku značila golemu promjenu. Hrvatska je nakon raspada Austro-Ugarske ušla u novu državnu zajednicu, ujedinivši se s Kraljevinom Srbijom[3] u Kraljevinu Srba, Hrvata i Slovenaca.

I Begović i Lucić prenijeli su osobno iskustvo u književnost, stoga obojica događaje na ratištu prikazuju pretežno iz pozadinske perspektive, „po čuvenju"; bitke i heroji, osobito u Begovića, u drugom su planu, iako Lucić ističe junaštvo Robinjinih i Derenčinovih predaka, a zatim i samoga Derenčina, a Begović posvećuje stranice epskome prizoru povlačenja iz Galicije.

---

[1] Senker, Boris, *Kazališni čovjek Milan Begović*, Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, Zagreb, 1985.

[2] Gotovo trideset godina prije toga, 1510., bio je prisiljen bježati s otoka zbog pobune pučana (Buna Matija Ivanića).

[3] Nakon vrlo kratkoga perioda postojanja Države Slovenaca, Hrvata i Srba, koja je obuhvaćala južnoslavenske zemlje izašle iz austro-ugarske zajednice.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

Upravo u tom prizoru na galicijskom ratištu u općem se metežu razdvaja tek vjenčani par. Uzbuna je prekinula njihovu prvu bračnu noć te brak nije konzumiran, što će u nastavku radnje biti presudno. Muž, Marko Barić, pada u rusko zarobljeništvo. Žena, Giga, vraća se u Zagreb. U sljedećih osam godina o Markovoj sudbini ne saznaje ništa. Uzalud dočekuje sve vlakove s povratnicima iz Rusije. S vremenom, ona se vraća društvenom životu i počinje primati udvarače, obećavajući im – poput Penelope – da će odabrati jednoga od njih i odgađajući stalno taj trenutak. Muž, međutim, nakon patnji u zarobljeništvu i dugoga putovanja ipak stiže kući. Ali umjesto očekivanoga sretnog kraja izbija teška bračna svađa s izljevima ljubomore. Marko od Gige traži da svoju vjernost dokaže – dokazujući djevičanstvo. Kad ona to odbije, pokuša je silovati. Ona se brani oružjem – diže pištolj i ubija svoga muža.

Kako je već iz naslova jasno, i u Lucića je središnji motiv zarobljenost. Robinju[1], mladu kćer slavnoga bana Blaža Podmanickoga dok se bezbrižno zabavlja s prijateljicama kraj zdenca, napadaju i zarobljavaju Turci. Nakon dugoga lutanja, putovanja „po Savah i Dravah“, zarobljenica je dovedena u Dubrovnik na prodaju. Tu je otkupljuje Derenčin, njezin stari udvarač, prerušen u trgovca. Slijedi Derenčinovo razotkrivanje – identiteta i osjećaja – a zatim provjera Robinjine „nemužatosti“, uz vrlo izravnu opasku o biljegu „na odru ki osta“ u farsičnom prizoru razgovora sluškinja na trgu. Tek nakon iznošenja materijalnih dokaza njezina djevičanstva, slijedi svadba i svečani svadbeni govori kojima se slavi grad Dubrovnik i junaštvo hrvatskih banova i velikaša u borbi protiv Turaka.

Kad se, dakle, Begovićev roman sasvim ogoli, do puke fabule, izgleda *Robinji* vrlo slično, iako u samom sadržaju postoje značajno razlike. Roman kao književna vrsta pruža više mogućnosti od drame, pa moderni autor u njega uključuje brojne epizode, što si (renesansni) dramatičar ne može dopustiti.

Ono što Begovićevu fabulu značajno razlikuje od Lucićeve jest činjenica da je u *Robinji* zarobljena djevojka, žena, a u *Gigi Barićevoj* muškarac. I jedan je i drugi odabir iz vlastite stvarnosti: u Lucićevo su vrijeme Turci doista otimali djevojke s jadranskih otoka i odvodili ih u ropstvo; Begović je morao znati za brojne primjere nestalih u ratu, od kojih su se neki doista iznenada vratili, ali mnogi nisu nikada, a Zagrepčane toga doba zabavljao je slučaj žene koja se – poput Gige – rastala s mužem prije prve bračne noći, nakon čega je on nestao.

Druga je važna razlika u završecima tih dvaju književnih djela: Lucićeva drama završava sretno, svadbom – tipičnim sretnim krajem (gotovo bajkovito); Begovićev roman ima tragičan završetak – žena ubija muža, i to muža kojega voli.

Iako je jedan zarobljen, a drugi slobodan, među muškim likovima također postoje poveznice. Obojica su ratnici. Doduše, Derenčin je nedvojbeno veliki ratnik, slavni junak protuturskih ratova, izmišljeni sin i unuk dvojice stvarnih junaka bitke na Krbavskom polju (1493.), dok je Marko Barić mobilizirani profesor matematike, sin

[1] Lik je nazvan Robinja, iako se Derenčinovo „Danica“ (u trećem činu) možda može protumačiti kao njezino ime.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

siromašnoga intelektualca-alkoholičara koji završava u umobolnici. Takav je izbor likova posljedica promjene društvene situacije – početkom 20. st. likovi u romanu morali su biti građani, kao i u životu (inače bi roman bio doživljen zasigurno kao neaktualan, vrlo vjerojatno kao trivijalan). No, iako je Derenčin junak iz 16. stoljeća, a Marko iz 20., povezuje ih patnja i lutanje. Derenčin luta u potrazi za Robinjom, Marko na povratku kući. Derenčin pati za Robinjom i muči ga njezina nesretna sudbina. Markove su patnje nešto konkretnije – on pati u zarobljeništvu, ali sam ističe kao najtežu patnju ono isto pitanje koje muči i Derenčina: „Znati, samo znati! Sve ove godine to je bila moja najveća muka.. Znati. Sve se ostale patnje daju izdržati i sve bih mogao još jednom doživjeti i predurati, ali samo da mi je znati! I kad su me ono Rusi odvukli u zarobljeništvo, i duga, duga bolest, i Sibirija, i ulaz u crvene čete, i borbe sa čehoslovačkim armijama i caristima, i novo zarobljeništvo: sve bi to bilo lako, samo da je bilo: znati! Prokleta ona zagonetka: ujutro, na večer, u noći, u svaki čas, i kad život nestaje i kad se vraća. Samo zato sam pobjegao iz zarobljeničkog logora, i nisu moje noge hitile, jer su za mnom straže pucale, nego me je vukla naprijed želja, da bilo kako saznam, što ti radiš, kako živiš i koliko si još moja“.

I Derenčin i Marko su, međutim, u drugom planu, gotovo sporedni likovi – ženska sudbina ono je što čitatelja ili gledatelja zanima i čemu se daje puno više prostora. O Derenčinu i njegovim osjećajima saznajemo iz njegova razgovora s Robinjom, u kojem kaže da je njegovo srce ranila ohola djevojka. O Marku zapravo niti toliko. Cijeli se roman bavi Giginom sudbinom, njezinim je udvaračima posvećeno više teksta negoli mužu, a kad on progovori o sebi, čini to uzrujan, uznemiren susretom, i nije jasno što je istina, a što posljedica stresne situacije.

Dok je Lucićeva Robinja „banova kći mala“, izmišljena kći stvarnoga (tada već pokojnoga) bana Blaža Podmanickoga, Begovićeva je Giga kći (izmišljenoga) banskoga savjetnika. Robinja je djevojka u dobi za udaju, a Giga već udana žena, ali obje su okružene neiskrenim (ili nedostojnim) udvaračima i proscima. Iako je Giga, za razliku od Robinje, koja nosi stvarne okove, slobodna (a njezin muž zarobljen), njezin se brak pretvara u simbolične okove koji joj onemogućuju da krene dalje. Ona je udana žena bez muža. Osim bračnoga statusa razlikuje ih i vlastito gledanje na vezanost i slobodu: Robinja uvijek ostaje robinja; čak i kad je otkupljena i odjevena u sjajne haljine, ona nije slobodna, već „raba kupovita” (tako sama sebe označuje) koja se pokorava odluci i želji muškarca. Giga kao moderna, snažna žena, više puta ističe „svoja i ničija” („ja bih se radije ubila nego da budem nečija, čija neću da budem. A ubila bih i svakog onoga tko bi me htio uzeti na silu.“), pa čak i kad muž kojega godinama traži i očekuje i kojega nedvojbeno voli, zatraži da legne s njim, ona se oštro opire (što dovodi do konačne tragedije).

Ono što Robinju i Gigu snažno povezuje jest djevičanstvo. To je prizma kroz koju su obje gledane – Robinja je riječima Turčina koji je prodaje „cila, nemužata“, vlastitim riječima „čista“. Giga je „Djevica. Virgo intacta“, šapuće se u društvu. Djevičanstvo u oba slučaja postaje osnovnim predmetom interesa čitatelja/ gledatelja, ali i pretendenata na njihovu ljubav. Robinju, iako je otkupljena i okružena udobnošću i

BDD-A24252 © 2008 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

bogatstvom, čeka još posljednja kušnja – dokazivanje djevičanstva. Tek kad se na trg iznesu dokazi u vidu prljavoga rublja, tek tada se može proslaviti pir, tek tada nestaju prepreke na putu prema konačnoj sreći. Giga, koja tvrdoglavo odbija takvu vrstu provjere, ne praveći pritom razliku između muža i drugih nasrtljivaca, postaje žrtvom vlastite samosvojnosti – pucajući u svoga muža (kako bi zaštitila sebe) uskraćuje sama sebi mogućnost dugo očekivane bračne sreće.

Begovićev roman dobrim dijelom odražava i struktura Lucićeve *Robinje*. Lucić dramu počinje oslobađanjem: Derenčin prerušen prilazi Robinji, ona mu u dugačkom monologu priča o svojoj nesreći – o obitelji, očevoj smrti, zarobljavanju i patnjama zarobljenice. Zatim Derenčin u nešto kraćem monologu komentira njezinu sudbinu i nudi joj slobodu. Slijedi razgovor godišnica, dubrovačkih sluškinja, koje prepričavaju kako je Robinja dočekana, kako joj je Derenčin razotkrio svoj identitet i svoje osjećaje, a zatim čujemo i vrlo neugodan komentar o „biligu na odru ki osta“, koji je dokaz da je Robinja bila djevica, odnosno da u zarobljeništvu nije silovana, da joj Turci nisu „učinili vašćinu“. Nakon toga prelazi se na svečane svadbene govore koji predstavljaju epilog.

Na početku Begovićeva romana Giga odlučuje „likvidirati“ svoj brak, pokopati muža o kojem već godinama ne zna ništa. Slijedi dugačka analepsa u kojoj saznajemo ponešto (čak i prilično iscrpno) o svakom od sedmorice udvarača, a zatim i povijest Gigine i Markove ljubavi. U posljednjoj knjizi Marko se iznenada vraća, ali nova situacija izvor je bračne svađe u kojoj muž traži od Gige da mu svoju vjernost dokaže istim onim „biligom“ kojim Robinja dokazuje svoju nevinost, a kad ona – postojana u odluci da protiv svoje volje neće biti ničija – to odbije, muž je pokuša silovati, na što ona najprije zaprijeti pištoljem, a zatim i puca.

U oba slučaja radnja počinje *in medias res*, a početak i kraj kronološki su vrlo blizu. Od Robinjina oslobođenja do svadbe prolazi samo jedan dan, a od Gigine odluke da brak likvidira do Markova povratka svega nekoliko mjeseci. Između početka i kraja, međutim, i u Lucićevoj drami i u Begovićevu romanu dolazi velika analepsa u kojoj se čitatelj/ gledatelj informira o prošlim događajima (obitelji, ljubavi zarobljenju/ udaji, mučnome zarobljeništvu / čekanju).

I *Robinja* i *Giga Baraćeva* počinju oslobađanjem – stvarnim ili simboličnim. Robinja je otkupljena već na samom početku drame i zapravo oslobođena dovedena na trg, gdje će se zatim odviti fiktivna prodaja, prema Derenčinovu dogovoru s Turcima otmičarima. Giga na prvim stranicama romana odlučuje raskinuti bračne okove i krenuti sa svojim životom dalje. Odluku da se ponovo uda kasnije će, doduše, povući.

U oba književna djela sva napetost leži u pitanju djevičanstva. Vrhunac radnje u Lucićevoj je drami razgovor dubrovačkih godišnjica, „zločesto pitanje o deterdžentu“[1] („Pera, da ližije imaš li tuj dosta/ Kâ bilig odmije na odru kî osta?“). U Begovića je to Markov povratak i bračna svađa koja ubrzo izbija, a dovest će do tragičnoga kraja. Od obiju se žena traži da svoju nevinost dokažu njezinim „gubitkom“. Pritom se ni jednoj ni

[1] Slobodan Prosperov Novak, *Posteljni i ženidbeni obredi u Lucićevoj „Robinji“*, u: DHK 13, KK, Split, 1987.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

drugoj ne vjeruje na riječ, traži se prolijevanje krvi, do kojeg, uostalom, u oba slučaja i dolazi – na sasvim različite načine i sa sasvim različitim posljedicama.

Giga Baraićeva – suvremena Robinja

Begovićev je moderni roman usporediv s Lucićevom renesansnom dramom na svim razinama – počevši od teme, priče i likova do strukture. Sličnosti koje se pronalaze (usprkos bitnoj razlici književne vrste) nisu tek slučajne. Pažljiva usporedba nedvojbeno ukazuje na činjenicu da Lucića i njegovu dramu treba uzeti u obzir kao izvor za Begovićev roman-rijeku. Pokazuje se da je Giga Baraićeva ne samo suvremena Penelopa nego i suvremena Robinja, pa čak i da je *Giga Baraićeva* moderna *Robinja*.

Očigledno, Hanibal Lucić kao pravi klasik hrvatske književnosti može biti izvorom nadahnuća i u 20. stoljeću (što Begovićevu romanu, međutim, ne oduzima ništa od njegove modernosti); pitanja koja je on postavio još su uvijek aktualna, ali možda u suvremenom društvu ipak mogu imati drukčije odgovore.

Literatura

Barbieri, Veljko, *Hvar – Kantilene i kartoline*, AGM, Zagreb, 2000

Dobronić, Antun, *Robinja Hanibala Lucića i muzičko-dramska pučka gluma u Pagu*, Vjesnik Etnografskog muzeja u Zagrebu, 1936., 3. i 4

Drechsler, Branko, *Postanje Lucićeve „Robinje“*, Rad JAZU. knj. 176, Zagreb, 1909

Frye, Northrop, *Anatomija kritike*, Golden marketing, Zagreb, 2000

Kombol, Mihovil-Novak, Slobodan Prosperov, *Hrvatska književnost do narodnog preporoda*, Školska knjiga, Zagreb, 1996

Lucić, Hanibal, *Robinja, pjesme*, PSHK, knj.7, prir. M. Franičević, Zagreb, 1968

Novak, Slobodan Prosperov, *Posteljni i ženidbeni obredi u Lucićevoj „Robinji“*, u: DHK 13, KK, Split, 1987

Rački, Franjo, *Hanibal Lucić: Život* u: *Pjesme Petra Hektorovića i Hanibala Lucića*, SPH 6, JAZU, Zagreb, 1874

Senker, Boris, *Kazališni čovjek Milan Begović*, Hrvatsko društvo kazališnih kritičara i teatrologa, Zagreb, 1985

Švelec, Franjo, *Petar Hektorović u hrvatskoj književnosti*, u: *Zbornik radova o Petru Hektoroviću*, Zagreb, 1970

Žeželj, Mirko, *Pijanac života*, Znanje, Zagreb, 1980

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)

Renaissance play *Robinja* as a source for the Modern novel *Giga Barićeva*

The comparison of two works of Croatian literature – Renaissance play *Robinja* by Hanibal Lucić and Milan Begović's Modern novel *Giga Barićeva*, which are both concerned with the faith of a woman, display many similarities. Both of them indeed belong in their own time, but the themes, characters and the structure point to Lucić's play as a source for Begović's novel.

BDD-A24252 © 2008 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.25 (2026-11-08 05:46:43 UTC)